

«نوروز» ایرانی و «عید بهار» چینی تلاقی فرهنگ شرقی در قاره کهن

«نوروز باستانی» ایرانیان و «عید بهار» چینی ها، دو آیین سنتی دو سوی قاره کهن از پیوند عمیق فرهنگی دو کشور از دیرباز حکایت دارد.

«نوروز باستانی» ایرانیان و «عید بهار» چینی ها، دو آیین سنتی دو سوی قاره کهن از پیوند عمیق فرهنگی دو کشور از دیرباز حکایت دارد.

نوروز باستانی برای ایرانیان و عید بهار برای چینی ها البته در دو زمان متفاوت اما نزدیک برگزار می شود و شباهت های این دو سنت کهن نشان می دهد که مردمان دو کشور از دیرباز با یکدیگر پیوندهای عمیقی داشته اند و این پیوندها تا به امروز نیز ادامه داشته است.

عید نوروز در ایران از نخستین روز سال خورشیدی آغاز می شود. عید بهار چینی ها نیز از اواسط بهمن ماه (7 فوریه) آغاز می شود و بین 10 روز تا حدود یک ماه ادامه دارد.

هر دو سنت باستانی در حقیقت با تلاقی تحول و دگرگونی طبیعت که همان اعتدال بهار است، آغاز می شود و بسیاری از مراسم این دو سنت از قبیل دعای تحویل سال، نظافت و پاکیزگی، صله رحم و عیدی دادن و عیدی گرفتن در آن مشترک است.

نوروز یک جشن باستانی است که از قرن ها پیش که امپراطوری ایران سرزمین های زیادی را تحت سلطه داشت، جشن گرفته می شد و در برخی دیگر از کشورها یعنی تاجیکستان، روسیه، قرقیزستان، قزاقستان، سوریه، گرجستان، جمهوری آذربایجان، آلبانی، چین، تاجیکستان، ترکیه، ترکمنستان، هند، پاکستان و ازبکستان تعطیل رسمی است و مردمان آن جشن عید را برپا می کنند.

در چین نیز که سرزمینی پهناور با تاریخی غنی است، از زمان امپراطوران، سال نو بر اساس تقویم قمری کشاورزی چینی در میانه زمستان جشن گرفته می شد و این رسم همچنان در این سرزمین و بسیاری از کشورهای همسایه آن ادامه دارد. جشن عید بهار مانند نوروز مهم ترین و سنتی ترین جشن چینی ها به شما می رود.

این دو عید که برای مردم هر دو کشور دارای اهمیت بسزایی است، در برخی موارد شباهت هایی نیز با یکدیگر دارند که به اشکال مختلف تا به امروز حفظ شده است.

ایام عید بهار در چین اصولا در اوایل ماه فوریه (اواخر بهمن) است و از همان زمان مردم چین بویژه بانوان خانه دار فعالیت هایی را شروع می کنند که در اسفند ماه توسط بانوان ایرانی انجام می شود.

«خانه تکانی» و تمیز کردن منازل که برای هر دو کشور به نوعی شروع فصل بهار را نوید می دهد سنتی است که از دیر باز در ماه های پایانی سال برای استقبال از بهار انجام می شود که بر گرفته از تازگی و نو شدن می باشد.

ایرانی ها یکی دو هفته مانده به آغاز نوروز خانه تکانی می کنند و جالب اینکه این سنت در چین هم اجرا می شود و چینی ها معتقدند که با تمیز کردن منازل خود، از شر آلودگی، بیماری و نیروهای اهریمنی رهایی می یابند.

بر اساس باور چینی ها؛ خانه تکانی، بدی را در سال جدید از منازل می زداید و خانه را برای ورود بخت و اقبال خوش آماده می سازد.

آدابی مانند جمع شدن همه اعضای خانواده در کنار یکدیگر در میان چینی ها نیز بسیار مرسوم است و در ایام عید بهار، چینی ها هر کجای این سرزمین پهناور که باشند خود را به کنار خانواده هایشان می رسانند.

بازگشت به نزد خانواده ها برای گرامیداشت این روز و بودن در جمع خانواده بخصوص با پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها از جمله برنامه هایی است که به نوروز ایران بسیار شباهت دارد.

در روزهای اول عید در ایران نیز چنین سنتی گرامی داشته می شود و در چین چون مردم در شهرهای مختلف هستند با خرید بلیت اتوبوس، قطار و یا هواپیما به هر شکل ممکن به نزد خانواده و به اصطلاح به زادگاه خود باز می گردند تا این روزها را در کنار کانون گرم خانواده سپری کنند.

یکی دیگر از آداب عید نوروز، رفتن به زیارت اهل قبور در آغازین روزهای سال نو و نیز برگزاری مراسم تحویل سال در کنار آرامگاه شهدا است.

چنین مراسمی نیز در چین وجود دارد و چینی ها نیز روز بعد از سال نو پس از دید و بازدید برای عبادت به معبد می روند که به آن بای نیان (bainian) می گویند.

برای بچه ها عیدی گرفتن دلنشین ترین بخش سال نو به شمار می رود، در ایران رسم است که بزرگ ترها در میان کتاب قرآن یا حافظ پول می گذارند و به بچه هایی که برای بازدید و تبریک عید به خانه آن ها می روند عیدی می دهند و این اتفاق در چین به گونه ای دیگر اجرا می شود.

در چین معمولا عیدی دادن به کوچکترها بسیار مورد توجه قرار می گیرد و کوچکترها بویژه کودکان و نوجوانان عیدی ها خود را در پاکت هایی به رنگ قرمز می گذارند. به این پاکت ها به زبان چینی «خونبا» گفته می شود که «با» به معنای پاکت و

«خون» به معنای رنگ قرمز است.

چون چینی ها به رنگ سرخ اهمیت زیادی می دهند و البسه سنتی آنها و یا پوشاک مورد علاقه آنها به این رنگ است، این پاکت ها نیز به همین رنگ و با انواع و اقسام شکل بندی و در زیبایی کامل تزیین شده و عیدی با آن به کودکان و کوچکترها داده می شود.

البته در این میان کارمندان دولت چین هم از دریافت عیدی و پاداش بی نصیب نمی مانند و دولت همه ساله و به مناسبت این ایام، برای کارگران و کارکنان دستکم یک ماه حقوق عیدی در نظر می گیرد.

از دیگر برنامه های چینی ها که می تواند با عید ایران شباهت داشته باشد، حراج پوشاک در فروشگاه ها است.

در چنین روزهایی مغازه داران و فروشندگان، سخت مشغول کارند چرا که اکثر مردم چین در این ایام، برای خرید مایحتاج خود به فروشگاه ها مراجعه می کنند. عموماً، کیف و کفش و لباس نو برای کودکان و هدایایی برای دوستان و اقوام و بزرگان فامیل در فهرست خرید دیده می شود.

نورافشانی و آتش بازی یکی دیگر از سنت هایی است که توسط چینی ها انجام می شود که در واقع این مراسم یادآور آیین چهارشنبه سوری در کشورمان است.

به اعتقاد چینی ها، صدای ناشی از آتش بازی به دور کردن ارواح خبیثه کمک می کند. امروزه، این مراسم در شهرهای بزرگ به دلیل مسائل ایمنی، آلودگی صوتی و آلودگی محیط زیست با ممنوعیت هایی همراه شده است.

فرق مراسم نورافشانی در چین با ایران این است که ترقه بازی در چین از شب عید آغاز می شود و تا آخرین روز تعطیلات ادامه می یابد و ساعت و زمان مشخصی هم ندارد که البته همین موضوع باعث گلایه عمومی شده است. اما در ایران این مراسم در آخرین شب چهارشنبه سال برگزار می شود.

بررسی های تاریخی نشان می دهد که تقویم چینی از سال 1911 میلادی به تقویم میلادی مبدل شد اما هنوز عید نوروز چین بر اساس تقویم قدیمی آنها یعنی تقویم کشاورزی تعیین می شود.

در گذشته مردم چین هر 60 سال را یک دور ستاره شناسی توصیف می کردند و بر اساس همان تقویم قدیمی این سالها را به پنج دوره تقسیم می کردند و برای هر دوره 12 سال در نظر بود و هر سال نام یک حیوان را با خود داشت و امسال در عید بهار چین سال میمون است که برای چینی ها خوش یمنی و شادمانی و بالا رفتن استانداردهای رفاهی زندگی معنا می کند.

در نوروز مردم چین مانند ایرانیان بسیار به شعرخوانی می پردازند. بر سر در خانه ها فانوس سرخ و یا نوشته ای با واژه «فو» به معنای ثروت آویزان می کنند. مردم عود می سوزانند. شب زنده داری می کنند و البته تماشای تلویزیون و حالا هم رفتن به سفرهای خارجی از جمله برنامه های جدید آنهاست.

پوشیدن پوشاک نو، درست کردن غذاهای مخصوص از جمله درست کردن ماهی و پیراشکی گوشت» و یا سبزی در شب اول عید از جمله برنامه های دیگر آنها در عید بهار است که مشابهت فراوانی با نوروز ما ایرانیان دارد.

دادن سوغاتی به دیگران بخصوص مجسمه هایی به شکل ماهی که به معنای برکت و روزی برای چینی هاست از سنت های جالب آنها در عید بهار به حساب می آید.

از جمله عباراتی که چینی ها در عید بهار بکار می برند می توان به «شین نیان خای» و به معنای سال نو مبارک ، «گونگ شی فا سای» به معنای اینکه مرفه شوید اشاره کرد و همچنین «ون شیر رونگ یی» که یعنی همه امور بر وفق مراد باشد.